

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 48/2013-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. apríla 2013 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika o sťažnosti J. L., Z., zastúpeného Advokátskou kanceláriou JUDr. L. J., s. r. o., R., v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. L. J., vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na právnu pomoc podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd výrokom rozsudku Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 Co 202/2012 z 10. septembra 2012 o náhrade trov konania takto

r o z h o d o l :

Základné právo J. L. vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, na právnu

pomoc podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a na ochranu majetku podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd výrokom rozsudku Krajského súdu v Žiline sp. zn. 5 Co 202/2012 z 10. septembra 2012 o náhrade trov konania porušené nebolo.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 48/2013-9 z 22. januára 2013 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. L., Z. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, na právnu pomoc podľa čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) výrokom rozsudku Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 5 Co 202/2012 z 10. septembra 2012 o náhrade trov konania (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ ako odporca bol účastníkom konania na Okresnom súde Liptovský Mikuláš (ďalej len „okresný súd“) vedeného pod sp. zn. 10 C 85/2011 o určenie vlastníckeho práva, že nehnuteľnosť (rodinný dom, pozn.) patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Okresný súd rozsudkom 27. februára 2012 návrh navrhovateľky zamietol a zároveň sťažovateľovi priznal nárok

na náhradu trov konania v sume 33 € a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 337,80 €. Sťažovateľ podal proti predmetnému rozsudku okresného súdu v časti výroku o trovách odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o náhrade trov konania potvrdil a žiadnemu z účastníkov konania právo na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ vyjadruje nesúhlas s právnymi závermi krajského súdu týkajúcimi sa náhrady trov konania, ako aj s právnymi závermi uvedenými v rozsudku okresného súdu sp. zn. 10 C 85/2011 z 27. februára 2012. Odôvodnenie napadnutého rozsudku považuje sťažovateľ za nedostatočné, pričom je zároveň toho názoru, že *„konajúce súdy aplikovali príslušné ustanovenia vyhlášky o náhrade trov konania takým spôsobom, že bol popretý účel a zmysel tejto právnej úpravy“*.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd 14. februára 2013 vyzval predsedníčku krajského súdu na vyjadrenie k vecnej stránke sťažnosti, zaslanie súdnehopisu a na oznámenie, či súhlasí s upustením od ústneho pojednávania vo veci.

Zberný spis a vyjadrenie krajského súdu bolo ústavnému súdu doručené 14. marca 2013. Predsedníčka krajského súdu v ňom zhodnotila námietky uvedené sťažovateľom v sťažnosti ako nedôvodné a vyslovila zhodný názor, aký vyjadril v osobitnom pripojenom písomnom vyjadrení aj predseda senátu krajského súdu JUDr. M. J. Krajský súd vo svojom vyjadrení skonštatoval, že aj napriek právnemu názoru vyslovenému v náleze sp. zn. I. ÚS 119/2012 zo 16. mája 2012 *„považuje za relevantný určovací charakter danej sporovej veci určenie, že nehnuteľnosť patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov“*.

V závere vyjadrenia predsedníčka krajského súdu vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.

Právny zástupca sťažovateľa podaním doručeným ústavnému súdu 21. marca 2013 vyjadril súhlas s upustením od pojednávania o prijatej sťažnosti a zároveň zaujal stanovisko,

že „argumentácia osoby voči ktorej sťažnosť smeruje nie je opodstatnená a nemá oporu v rozhodovacej praxi Ústavného súdu SR, na ktorú bolo poukázané v sťažnosti “.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, na právnu pomoc podľa čl. 37 ods. 2 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom krajského súdu v časti výroku o náhrade trov konania.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu...

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 37 ods. 2 listiny každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy, a to od začiatku konania.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok...

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (mutatis mutandis II. ÚS 71/97).

Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd [čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy (napr. I. ÚS 13/00, I. ÚS 49/01)].

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležité zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutie všeobecného súdu, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu

môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01).

Rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania je integrálnou súčasťou občianskeho súdneho procesu. V rámci tohto rozhodovania však v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnému súdu sťažnosť.

Tieto zásady a východiská týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodit' z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci, a preto z týchto hľadísk posudzoval ústavný súd aj sťažovateľom napadnutý rozsudok najvyššieho súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti tvrdil, že k porušeniu jeho označených práv došlo tým, že krajský súd „*aplikoval príslušné ustanovenia vyhlášky o náhrade trov konania takým spôsobom, že bol popretý účel a zmysel tejto právnej úpravy*“.

Krajský súd podobne, ako aj prvostupňový súd pri určovaní náhrady trov konania vychádzal z toho, že hodnotu predmetu konania (určenie, že nehnuteľnosť – rodinný dom patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov) nebolo možné určiť, pretože predmetom konania bolo určenie práva, pričom svoje rozhodnutie odôvodnil postupom podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľ naopak namietal, že krajský súd, podobne aj prvostupňový súd, mal postupovať podľa § 10 ods. 2 vyhlášky s poukazom na právny názor vyslovený v náleze sp. zn. I. ÚS 119/2012 zo 16. mája 2012.

Podľa § 10 ods. 2 vyhlášky ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby; za cenu práva sa považuje aj hodnota pohľadávky a hodnota záväzku.

Podľa § 11 ods. 1 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, ak

a) nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami,

b) klientom je spotrebiteľ a ide o zastupovanie v spore zo spotrebiteľskej zmluvy, alebo

c) klientom je fyzická osoba a predmet konania sa týka nehnuteľnosti, ktorá je určená na bývanie alebo slúži jej na bývanie; to neplatí vo veciach vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov alebo zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh je zrejmé, že sťažovateľ ako účastník konania pred všeobecnými súdmi, a teda aj ako klient právneho zástupcu vystupoval ako fyzická osoba a predmetom daného konania bolo určenie, že rodinný dom (nehnuteľnosť určená na bývanie) patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov (určenie vlastníctva). Zároveň to znamená, že nešlo o vec vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov, ale iba o súvislosť s jeho budúcim vyporiadaním. Z uvedeného vyplýva, že aplikácia § 11 ods. 1 vyhlášky (v predvetí) a samotné výroky konajúcich súdov týkajúce sa trov prvostupňového konania sú správne. Na druhej strane odôvodnenie tohto výroku prvostupňovým súdom, s ktorým sa krajský súd zhodol, je nepresné a neúplné, keďže obidva súdy opomenuli poukázať na alternatívny (a špecifický) dôvod určenia základnej sadzby tarifnej odmeny podľa § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky vo vzťahu ku (všeobecnému) dôvodu podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky.

Ústavný súd po preskúmaní celého napadnutého rozsudku krajského súdu konštatuje, že výrok každého rozhodnutia súdu je určujúci, pretože iba na základe výroku vznikajú účastníkom práva a povinnosti. V okolnostiach prípadu preto nepresné či neúplné odôvodnenie výroku o trovách pri súčasnej správnosti výrokov súdov v tejto časti

ich rozhodnutí nenadobudlo takú ústavnoprávnu dimenziu a intenzitu, aby bolo možné zo strany ústavného súdu vysloviť porušenie označených práv sťažovateľa, pretože to právne účinky napadnutého rozhodnutia krajského súdu nesignalizujú. Zároveň je zrejmé, že ani zrušenie rozsudku krajského súdu v napadnutej časti by v konečnom dôsledku objektívne nemohlo znamenať priaznivejší výsledok pre sťažovateľa.

Pokiaľ sťažovateľ v súvislosti so svojimi námietkami poukazuje na závery uvedené v náleze sp. zn. I. ÚS 119/2012 zo 16. mája 2012, tieto sú na tento prípad neaplikovateľné. Predmetom konania pred všeobecnými súdmi, ktorého sa týkalo rozhodovanie ústavného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 119/2012, bolo určenie vlastníctva k huteľnej veci (motorovému vozidlu), t. j., na rozdiel od posudzovaného prípadu v ňom neexistovali skutkové okolnosti odôvodňujúce aplikáciu konkrétneho ustanovenia, a to § 11 ods. 1 písm. c) vyhlášky vylučujúceho aplikáciu § 10 ods. 2 vyhlášky.

Vychádzajúc z uvedeného, najmä z dôvodu absencie materiálneho aspektu ochrany ústavnosti, ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým rozsudkom krajského súdu nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, k porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ani k porušeniu základného práva na právnu pomoc podľa čl. 37 ods. 2 listiny.

Vo vzťahu k námietke porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu napadnutým rozsudkom krajského súdu ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavno-procesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy (obdobne napr. II. ÚS 71/07, III. ÚS 26/08).

Keďže ústavný súd dospel k záveru, že nedošlo k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu, rovnaký záver o namietanom porušení práv hmotnej povahy podľa čl. 20 ods. 1 ústavy

a čl. 1 dodatkového protokolu bol už len nevyhnutným dôsledkom vyplývajúcim zo vzájomného vzťahu medzi právami hmotno-právneho charakteru a ústavno-procesnými princípmi z perspektívy ich možného porušenia.

Na základe uvedených skutočností rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. apríla 2013